

Länsstyrelsen
i Jönköpings län

Vägledning

Upphävande av strandskydd vid detaljplaneläggning

Vägledningen är framtagen utifrån strandskyddslagstiftningen som trädde i kraft den 1 juli 2009. Den är tänkt som ett stöd i arbetet när beslut ska tas om upphävande av strandskydd i en detaljplan.

Reviderad 2013-09-23

Den nya strandskydds- lagstiftningen

Strandskyddets syfte är att långsiktigt trygga förutsättningarna för allmänhetens tillgång till strandområden. Syftet är också att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Strandskydds-zonen omfattar både land, vatten och undervattensmiljö. Strandskyddet utgår från strandkanten och sträcker sig vanligtvis 100 meter i båda riktningarna. Länsstyrelsen kan utvidga strandskydds-zonen upp till 300 meter om det behövs för att tillgodose strandskyddets syften

Den 1 juli 2009 trädde den nya strandskyddslagstiftningen i kraft efter ett beslut av Riksdagen. Beslutet innebar lagändringar i både miljöbalken och plan- och bygglagen och är ett försök till en ökad samordning mellan lagarna. Det är endast själva förfarandet för upphävandet av strandskyddet som regleras i plan- och bygglagen. De lagliga förutsättningarna för ett upphävande av strandskyddet i detaljplan regleras i 7 kapitlet miljöbalken. Syftet med förändringarna i lagstiftningen är bland annat att öka det lokala och regionala inflytandet över strandskyddet. Det är kommunerna som har huvudansvaret för att pröva frågor om strandskyddsdispens och upphävande av strandskyddet inom ramen för detaljplanprocessen.

Automatiskt strandskydd

Enligt 7 kapitlet 18 g § miljöbalken återinträder strandskyddet automatiskt när en detaljplan upphävs eller ersätts. Då frågan om upphävande av strandskydd vanligen rör allemansrättsligt tillgänglig mark är det Länsstyrelsens utgångspunkt att ett normalt planförfarande ska tillämpas.

Särskilda skäl

Enligt 7 kapitlet 18 c § p 1 - 6 miljöbalken får som särskilda skäl vid prövning av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet beaktas endast om det aktuella området:

1. redan används på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften,
2. genom en väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering är väl avskilt från området närmast strandlinjen,
3. behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området,
4. behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området,
5. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området, eller
6. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse.

LIS

I 7 kapitlet 18 d § miljöbalken finns bestämmelser om vad man får beakta som särskilda skäl utöver det som anges i 18 c §, om prövningen gäller ett område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS). Skälet förutsätter att en utredning av kommunens möjligheter till LIS har tagits fram. Både Länsstyrelse och allmänhet ska ha fått tillfälle att lämna synpunkter på det underlag som ligger till grund för bedömningen. Detta bör i praktiken innebära en antagen LIS-plan.

För information om vad som avses vid tillämpningen av ett område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, se vägledningen "PM Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) i Jönköpings län" som finns att ladda hem från Länsstyrelsen i Jönköpings läns webbplats, www.lansstyrelsen.se/jonkoping.

Vem beslutar

Kommunen får enligt 4 kapitlet 17 § plan- och bygglagen bestämma att strandskyddet enligt 7 kapitlet miljöbalken ska upphävas för ett område i detaljplan. Förutsättningen är att det föreligger särskilda skäl och att intresset av att ta området i anspråk, på det sätt som avses med planen, väger

tyngre än strandskyddsintresset. Upphävandet ska enligt samma paragraf utformas som en administrativ bestämmelse.

Länsstyrelsen fattar beslut om att upphäva strandskyddet om det behövs för byggande av en försvarsanläggning, allmän väg eller järnväg. Länsstyrelsen fattar även beslut om upphävande av strandskyddet i områden som skyddas enligt 7 kapitlet miljöbalken, om skyddet har beslutats av någon annan än kommunen. Exempel på sådana områden är nationalparker och statliga naturreservat. Sedan den 2 maj 2011 är det dock kommunen som beslutar om strandskyddsdispens inom vattenskyddsområden som är beslutade enligt 7 kapitlet miljöbalken.

Strandskyddet i detaljplaneprocessen

Inför ett upphävande av strandskyddet ska följande frågor behandlas:

- Vad säger översiktsplanen?
- Är detaljplanen förenlig med strandskyddets syften?
- Föreligger det särskilda skäl enligt 7 kapitlet 18 c – 18 d §§ miljöbalken för ett upphävande av strandskyddet?
- Hur kan allmänhetens tillgänglighet genom fri passage enligt 7 kapitlet 18 f § miljöbalken säkerställas på bästa sätt?

Planbeskrivningen

Det är viktigt att i planbeskrivningen tydligt beskriva planområdets värden utifrån strandskyddets syften samt att utifrån de särskilda skälen motivera varför strandskyddet ska upphävas. Följande punkter kan ses som en checklista på vad som ska finnas med och som ska lyftas fram i planbeskrivningen

- en redovisning av berörda strandområdets värden (allemanrättslig tillgänglighet samt växt- och djurliv) ur strandskyddssynpunkt
- överväganden om planutformning med hänsyn till strandskyddet
- konsekvenserna av planen för den allemansrättsliga tillgängligheten samt livsvillkoren för djur och växtlivet
- de särskilda skäl enligt 7 kapitlet 18 c – 18 d §§ miljöbalken som kommunen har bedömt föreligga för upphävandet samt motiven för detta
- hur intresset av att ta området i anspråk väger tyngre än strandskyddsintresset
- motiven till avgränsningen av det område där strandskyddet föreslås upphävas
- i vilken mån fri passage längs stranden enligt 7 kapitlet 18 f § miljöbalken kan säkerställas
- i de fall kommunen anger landsbygdsutveckling i strandnära läge som särskilt skäl för upphävandet krävs en grundlig redovisning av områdets förutsättningar. Se Länsstyrelsens i Jönköpings län vägledning ”PM Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) i Jönköpings län”.

På plankartan

Beslut om upphävande av strandskydd ska anges i detaljplanen genom en administrativ bestämmelse för de delar av planområdet där upphävandet sker. Som planbestämmelse används lämpligen ”a” med precisering genom index, se exempel:

a₁ = Strandskyddet är upphävt.

Den del av planområdet där strandskyddet ska upphävas ska markeras och tydligt framgå av plankartan. Detta görs exempelvis genom skraffering eller på ett annat sätt som tydligt anger det område där strandskyddet ska upphävas. Det är önskvärt att hela strandskyddslinjen går att utläsa av plankartan, alternativt att strandlinjen redovisas på en illustrationsbild i planbeskrivningen.

När strandskyddet kan tillgodoses genom planens utformning är det viktigt att fundera igenom var detaljplanen behöver ett upphävande och var strandskyddet ska finnas kvar. Som regel kan sägas att strandskyddet upphävs inom kvartersmark (exempelvis byggnadsmark) och gata som är allmän plats. Strandskyddet bör däremot ligga kvar på övrig allmän platsmark (exempelvis natur, park). När det gäller frågan om intrång i strandskyddet för kvartersmark måste ställning tas till hela kvartersmarkens intrång. Detta innebär att det inte är möjligt att inom exempelvis punktprickad kvartersmark låta bli att ta ställning till strandskyddsfrågan.

För frågor som rör stora Wb-områden (vattenområde där bryggor får anläggas för intilliggande fastigheter) och där det idag inte kan preciseras var brygglägen kommer att placeras, kan det i vissa fall vara bättre att låta strandskyddet ligga kvar. Här kan det istället vara mer lämpligt att använda sig av strandskyddsdispens för anläggning av brygga då det i dispensen går att ställa krav på exempelvis allmänhetens tillgång till bryggan.

Överprövningsgrunder

Enligt 11 kapitlet 10 § fjärde punkten plan- och bygglagen ska Länsstyrelsen pröva kommunens beslut avseende en detaljplan om strandskyddet har upphävts i strid med gällande bestämmelser i 4 kapitlet 17 § plan- och bygglagen. 4 kapitlet 17 § plan- och bygglagen hänvisar i sin tur till de särskilda skäl som anges i 7 kapitlet 18 c – 18 d §§ miljöbalken. I de fall Länsstyrelsen bedömer att strandskyddet har upphävts i strid med gällande bestämmelser ska Länsstyrelsen upphäva kommunens antagandebeslut i dess helhet. Om kommunen medger det, får även beslutet upphävas i en viss del.

För ytterligare information

Notisums webbplats, www.notisum.se

Plan- och bygglagen (2010:900)

Miljöbalken (1998:808)

Naturvårdsverkets webbplats, www.naturvardsverket.se

Strandskydd - en vägledning för planering och prövning. (Naturvårdsverket och Boverket 2009:4)

Länsstyrelsen i Jönköpings läns webbplats, www.lansstyrelsen.se/jonkoping

PM Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) i Jönköpings län.